

Jedan nov međunarodni instrument koji hoće da instalira Evropska unija trebalo bi da doprinese smanjivanju emisije CO2 širom sveta. Reč je o globi koju će EU naplaćivati na svojim granicama svima koji unose previše CO2.

CBAM ili Mehanizam obeštećenja za povećanu emisiju ugljen-dioksida (*Carbon Border Adjustment Mechanism*) instrument je koji pre svega služi sprečavanju „curenja ugljen-dioksida“ - odnosno, premeštanja pogona koji emituju previše CO2 u inostranstvo. „Curenje“ se već godinama sprečava time što Evropska komisija određenim industrijskim sektorima na svojoj teritoriji daje besplatne certifikate za emisiju ugljen-dioksida.

Prema Klimatskom protokolu iz Kjota, svaka zemlja dobija određen broj certifikata koji je ovlašćuju da u atmosferu emituje određenu količinu CO2. Zemlje koje su tu količinu uspele da smanje mogle su da prodaju te certifikate državama koje su „prebacivale“ tu negativnu normu. U okviru EU, trgovina certifikatima se ne odvija između država-članica, već između samih firmi.

Uvoz sa posledicama

Besplatni certifikati su bili prelazno rešenje za period do kraja 2022. godine. Ono je služilo kao olakšica za preduzeća koja nisu mogla da drže korak sa povećanjem troškova za certifikate i preorijentisanje na ekološke tehnologije. Trenutno postoji oko 50 sektora koji dobijaju besplatne certifikate. To je 37 odsto firmi: na nešto više od trećine ukupne emisije CO2 u EU se ne plaća nikakva globa.

Da ne bi prekoračile dozvoljene granice emisije CO2, firme mogu da se snađu tako što će prebaciti deo pogona u inostranstvo. U tom slučaju pogoni se obično grade u zemljama u kojima je ekološka zaštita na niskom nivou.

Drugi način za zaobilazanje čitave priče jeste uvoz određenih proizvoda iz inostranstva. CBAM sada tome staje na put uvođenjem posebne globe na taj uvoz u EU. Neki to zovu i specijalnom carinom za proizvode u čijem nastajanju nisu zadovoljene ekološke norme EU. Istovremeno se radi na postupnom ukidanju besplatnih CO2-certifikata. Čitav mehanizam bi trebalo da počne da funkcioniše 2023. godine.

Globalna globa

Za neke zemlje, na primer, članice organizacije ASEAN, to nije korektan postupak već je „unilateralna mera kojom se mere zaštite klime šire ne trgovinski sektor“. EU je optužena da sprovodi protekcionizam i pod vidom ekološkog staranja otežava pristup azijskih proizvoda svom tržištu.

Evropska unija, s druge strane, uvođenjem ove globe praktično primorava one koji trguju sa njom da saobraze svoju proizvodnju ekološkim kriterijumima Brisela - ukoliko žele da ostanu u igri. Ekološka politika EU postaje globalna - a kao ogromno tržište, ona, i pored

protivljenja zemalja ASEAN, ima šansi da nađe svoje poklonike.

Doduše, CBAM će značiti enormno povećanje troškova u nekim industrijskim sektorima, posebno za one koji proizvode i izvoze cement, gvožđe i čelik kao i naftne derivate. Veoma teško će biti i proizvođačima hemikalija, đubriva, aluminijuma i papira.

Otpor Mehanizmu obeštećenja za povećanu emisiju ugljen-dioksida dolazi i iz redova same EU. Poslanici konzervativnih partija u Evropskom parlamentu su se izborili da neke odredbe CBAM ne budu stroge kao što je bilo predviđeno nacrtom Mehanizma. „Zelene“ snage im zameraju da su to učinili pod pritiskom industrijskih lobija.

Evropska unija je trenutno sa 700 miliona tona ugljen-dioksida godišnje najveći svetski uvoznik tog gasa.

Izvor: Deutsche Welle